

Utbildningsutskottets betänkande

1978/79: 19

med anledning av motioner om återinförande av det fria området i högskolan

Motionerna

1978/79: 740 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar sig mot en totalspärрад högskola (yrkandet 5),

1978/79: 1336 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari — med hänvisning till vad som anförts i avsnittet "Högre utbildning" i den till finansutskottet remitterade motionen 1978/79: 1108 — bl. a. yrkas att riksdagen

1. beslutar att den s. k. fria sektorn återinförs inom högskolan (yrkandet 4),

2. hos regeringen begär utredning om formerna för anslagstilldelning för denna sektor (yrkandet 5),

1978/79: 1634 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till socialförsäkringsutskottet remitterade motionen 1978/79: 1633 — bl. a. yrkas att riksdagen hos regeringen begär att totalspärningen i dess nuvarande form avskaffas och att fortsatta studiemöjligheter garanteras dem som f. n. studerar eller studerat enstaka ämnen, men tänker återuppta sina studier senare (yrkandet 1),

1978/79: 1914 av Ove Nordstrandh m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen

1. beslutar återinföra den s. k. fria sektorn inom högskolan,

2. hos regeringen anhåller att ett nytt anslagssystem för den fria sektorn utarbetas.

Utskottet

Till vissa utbildningar inom den statliga högskoleutbildningen är tillträdet fritt. Fria utbildningslinjer är ekonomlinjen, matematikerlinjen och samhällsplanerarlinjen. Dessutom finns ett stort antal enstaka kurser med fritt tillträde.

I december månad förra året beslöt riksdagen att beslutet om fritt tillträde till vissa utbildningar i högskolan skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1979 (prop. 1978/79: 25, UbU 1978/79: 15, rskr 1978/79: 124). Samtidigt begärde riksdagen att regeringen under våren 1979 skulle lägga fram förslag till ändringar i nuvarande system för planering och resursfördelning m. m.

I motionerna 1978/79: 740 (yrkandet 5), 1978/79: 1336 (yrkandena 4

1 Riksdagen 1978/79. 14 saml. Nr 19

Omtryckning: S. 2. under Närvarande Utgåva: Ove Nordstrandh (m)

och 5), 1978/79: 1634 (yrkandet 1) och 1978/79: 1914 framförs yrkanden om att det fria området skall bibehållas m. m.

Såvitt utskottet kunnat finna har inte i motionerna anförts något som motiverar att riksdagen ändrar sitt nyssnämnda beslut. Med hänsyn härtill och då förhållandena i övrigt inte heller ger anledning till ett ändrat ställningstagande föreslår utskottet att riksdagen avslår nu ifrågavarande motionsyrkanden.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1978/79: 740 yrkandet 5, 1978/79: 1336 yrkandena 4 och 5, 1978/79: 1634 yrkandet 1 samt 1978/79: 1914.

Stockholm den 15 februari 1979

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Bengt Wiklund (s), Sven Johansson (c), Lars Gustafsson (s), Linnea Hörlén (fp), Roland Sundgren (s), Gösta Karlsson (c), Helge Hagberg (s), Hans Nyhage (m), Lennart Bladh (s), Christina Rogestam (c), Lena Hjelm-Wallén (s), Jörgen Ullenhag (fp) och Gunnar Biörck i Värmdö (m).

Reservation

av Linnea Hörlén (fp), Hans Nyhage (m), Jörgen Ullenhag (fp) och Gunnar Biörck i Värmdö (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Såvitt utskottet" och slutar "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Vid sin med anledning av motionerna företagna nya prövning av frågan har utskottet funnit att det ur de studerandes synvinkel är till stor nackdel att det fria området försvinner. På grund härav och med hänvisning till vad som anförts i den till utskottets betänkande 1978/79: 15 fogade reservationen anser utskottet att riksdagen med ändring av sitt beslut den 20 december 1978 nu bör besluta att det fria området skall finnas kvar.

Enligt utskottets mening bör en översyn göras av tekniken för planering och ytterligare resurstillskott. Reglerna bör göras klarare och entydigare. Målsättningen bör också vara att högskolorna tidigt skall kunna få besked om vilka ytterligare resurser som tillförs om tillströmningen blivit större än beräknat. Detta kan ske genom att riksdagen i förväg ställer

erforderliga medel till regeringens förfogande. Därigenom erfordras normalt inte något riksdagsbeslut i efterhand.

Genom sådana förändringar i tekniken kan man rätta till bristerna i det nuvarande systemet samtidigt som principen om ett fritt tillträde bevaras.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande bibehållande av det fria området med bifall till motionerna 1978/79: 1336 yrkandet 4 och 1978/79: 1914 yrkandet 1 samt med anledning av motionerna 1978/79: 740 yrkandet 5 och 1978/79: 1634 yrkandet 1 i denna del med ändring av sitt beslut den 20 december 1978 beslutar att tillträdet till vissa utbildningar i högskolan skall vara fritt även efter juni månads utgång 1979,
2. att riksdagen beträffande system för planering och resurstilldelning med anledning av motionerna 1978/79: 1336 yrkandet 5, 1978/79: 1634 yrkandet 1 i denna del och 1978/79: 1914 yrkandet 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn.

